

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 2 Februari</p>	<p>Prenumerationspris: 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNESVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1913</p>
--------------------------	---	--------------------------------------	--	-------------

Till de våra!

Vi äro nu inne på ett nytt år igen. Liksom en förändrad vistelseort medför, vissa »rubbningar» i våra vanor, likaså inträder väl sällan ett nytt år i ens tillvaro utan att man gör ett, om än så primitivt, bokslut med sig själv samt även — och detta sista kanske oklokt nog — ger sina löften. Ty löften kan man väl lätt ge — sällan äro de emellertid så lätta att hålla, och ett är visst: lättast hölls det, som aldrig blev lovat.

Vad tycker nu Morgonbris' läsekrets, tidningens vänner — som vi hoppas? Har tidningen hållit sina löften, är man nöjd med den ute i landet, är den alltid välkommen och ser man i densamma den allvarsamma men trygga hälsningen från människor, som genom förhållandenas makt stå varandra nära?

Allvar — ja, det var ett ord! Tycker man måne inte ibland, för att nu tala allvarligt, att Morgonbris är bra tung, bra mycket allvarlig? Tycker man inte att den kunde vara litet mera lätt, litet mera rolig? Inte behövde den väl bliva sämre för det, något nöje skall man ju ha och en tidning är ju ändå bara en tidning.

Ack, visst har man rätt att ha roligt och visst kan man behöva läsa »lätta» saker ibland — hur ofta är det inte som man inte orkar med något annat. Men, tänk väl efter har Morgonbris

som den kampförande socialdemokratiska kvinnorörelsens organ, rätt att offra sin mission på detta altare? Vi leva i en tid som vare sig är lätt eller rolig, den är för oss en enda vandring i allvar —

DET FÖRSTA STEGET.

om vi nu ha mod att se den som den verkligen är — stora, för livet och framtiden viktiga frågor gå genom den, de

måste tas på allvar först och främst i den press, som representerar de folklager, vilka dessa spörsmål gälla. En tidning som Morgonbris har ansvar, inte bara inför dem, som nu leva, utan också inför dem, som komma efter, och det är helt visst i känslan av detta ansvar, som dess redigering utfaller så, att man kanske ibland finner den vad man kallar tung. Men det som betecknas tungt gods är väl ändå mest sådant, som har något att lära oss. Alltså böra vi komma dithän, att vi finna nöje i att lära, att veta. Kunskap är makt, men med makten följer återigen detta ansvar. Och vad ha vi för rätt att fordra detta av andra, om vi ej kunna visa på att vi valde den vägen själv.

Kanske svarar man här, att man har rätt att fordra mera av den bildade, i kraft av denna bildning, än av den, som icke »från begynnelsen» kommit i åtnjutande av denna förmån. Och det är sant. Men då kommer man också till detta: Vad är bildning? Om bildning, enligt Ellen Key, är det som man har kvar, då man glömt allt vad man lärt, då är det ju icke bara dessa med en massa examina utrustade, som äga ensamrätten på anspråket att anses bildade. Den själsadel och förfining, som gör människor av oss, få vi ej genom specialkunskaper, livet är det, som i sina skiftningar på gott och på ont lär oss känna oss själva och andra, lär oss se allting i dess rätta sammanhang och

döma därefter. Men livets skola är hård och sträng och den fordrar sin dryga lösepenning av dem, som vilja lära något i densamma. Lösepenningen heter oftast och för de flesta hårt arbete, bittra erfarenheter och smärtsamma uppoffringar. Och lyckan är en sällsynt gäst. Men ändå — den finns! Vi skola bara inte envisas att söka den i alltför skimrande infattning.

Om man så frågar sig: *lycka — vad är det?* så stanna inte där och låt svaret bero, utan sök! Men sök inte oförnuftigt och blint, slå ej i onödan sår mot sådana hinder, som *du* ändå inte kan rubba, sår äro lätta att få, men ta tid att läka och vi behöva så innerligt väl använda tiden väl. Tänk efter först vad sökandet bör gälla och glöm därvid ej att också själen behöver sitt för att livet skall bli drägligt och synas värt att leva.

På intet annat träd än kunskapens växer den livsens frukt, som aldrig blir fadd eller besk i smaken och som aldrig tröttnar, som visar oss nya vägar att finna läkedom på, bland böcker, som skänka oss njutning och bli våra vänner för livet — om också alla andra gå.

Man säger att tidningar är ett ont, javäl, men i så fall ett nödvändigt ont — ännu åtminstone — och för resten inte utan sina mycket goda sidor. Hur många, som blivit »väckta», ha icke faktiskt blivit detta genom pressen — vad skulle annars nått dem? Det är denna uppgift i folkupplysningens tjänst som emellertid så mångt tidningsföretag (kapitalistiskt i de flesta fall naturligtvis) missbrukat. Men dessa tidningar »gå» bäst, ty de lämpa sig så snällt efter den breda publikens smak, som ju ingen kan begära skall vara kulturellt och estetiskt utvecklad. Se bara på Brokiga Blad och Allers Familj-Journal m. fl., vilka väldiga upplagor de utgå i — och vilka ekonomiskt lönande företag de helt visst äro.

Den socialdemokratiska pressen — och i synnerhet tidskrifterna — får ej redigeras efter sådana mått. Då vore ju deras sociala uppgift ingen. De ha existensberättigande endast då syftet genomgående är att väcka och odla sin publikers själsliv — en uppgift, som helt naturligt intet annat parti åtager sig. Att göra den blinde seende, den sovande vaken, att väcka en aldrig sinande lust efter vetande — därtill måste väl allvarsorden brukas. *Julia Ström.*

Socialistiska framtidskonturer.

(Forts.)

Hur ämna ni ordna er produktion? fråga våra motståndare helt skeptiskt. Då ej egoismen får fritt spelrum och »man har hopp om att förtjäna något på affären» skall allt intresse försvinna. Det är *egoismen* som driver oss framåt, det är hoppet om »profit» som gör att man vågar något och överhuvud arbetar. Jag medger villigt att i det nuvarande samhället är det så — men så kommer det *icke att förbli*. Vi måste lära oss att lägga

om tankerodret. Vi måste lära oss förstå »att den enes nöd är den andres nöd, den enes bröd är den andres bröd», med ett ord: i stället för att ha tänkt *egoistiskt*, tänkt blott på mig själv och mina närmaste, måste jag lära mig tänka *altruistiskt*, lära mig känna *med* och för *hela mänskligheten*, och detta går, blott förutsättningarna härför finnas, d. v. s. att *de omgivande samfundsförhållandena* tillåter mig att vara *människa* och ej ett »rovdjur», vars uppgift är att förtrycka, plåga och pina alla jag kan komma i tillfälle att krossa och utplundra. Vi socialdemokrater vill framskapa broderskapets och människokärlekens moral, ej längre tolerera »vargaflockens moral» i bland oss. Vi måste frammana det goda och ädla både inom oss själva och andra samtidigt därmed att vi kämpa för samhällsgrundens omdaning, ty hur djupt de omgivande förhållandena än trycka sin prägel på människorna äro de dock *ej allt*, det ideella arbetet kräver sin stora anpart med!

Vad ordnandet av produktionen angår så torde denna komma att ordnas *dels* genom samhället självt, *dels* genom kommunerna och *dels* genom fria kooperativa organisationer (enligt Kautsky), som *resolut säger ifrån* att det ingalunda är meningen att förvandla allt till »statsdrift». Våra motståndare köra oupphörligt med det påståendet.

Vad så jordfrågan angår kommer väl även här en stor frihet att råda; *dels* kommer väl samhället självt och kommunerna att under än den ena än den andra formen idka kooperativt jordbruk, *dels* kommer väl samhällsjorden att upplåtas till fria kooperativa sammanlutningar, *dels* kommer »individuellt jordbruk» d. v. s. »småbruk» att finnas. Vad bondejorden angår, som vållar våra borgerliga motståndare så stora bekymmer, vill jag hänvisa till Kautsky, som säger: »Ingen socialist som är att taga på allvar har någonsin tänkt på att expropriera bondejorden!»

Alla våra motståndare bry sina hjärnor över hur i all världen socialisterna skola kunna ordna sig i sitt samhälle — om det nu en gång kommer därhän. Vi själva ta saken med ro och arbeta blott för att få ut de socialistiska idéerna till människorna. Vi ha samhällskonturnerna givna — hur sedan detaljerna komma att gestalta sig får framtiden utvisa — vi äro inga drömmare och utopister. Vad produktionen angår så är den *redan nu* socialiserad — men därmed är det också slut — ty kapitalisten-arbetsgivaren tillägnar sig på rent individualistiskt sätt de producerade varorna. Man producerar för profitens skull. Det vill vi socialdemokrater ej vara med om. Vi ämna producera varor för människornas skull och ej för profitens. Detta gör att arbetstiden kan i hög grad minskas. Kautsky beräknar att inom textilindustrin skulle man redan *nu* kunna nedbringa arbetstiden till 5 timmar per dag (eller skift) och Hertzskra går ännu längre, han anser att i ett socialistiskt samhälle kunde

beräknas något över 2 timmars dagligt arbete av de arbetsföra männen mellan 16 och 50 år och Laforque anser tre timmars arbete per dag vara nog.

Hur det än blir kunna vi gott av dessa beräkningar *se a t arbetstiden icke blir tryckande*.

Till höjandet av produktionsförmågan anser Kautsky att vi få som föredöme taga *de amerikanska trusterna*. Koncentrera produktionen och förbättra maskintekniken. Genom yrkesskolorna ha ju medborgarna vana vid ordnat arbete och redan *nu är ju verkstadsdisciplinen* med sina 10 å 12 timmars *olidlig arbetsdag* något oerhört uppslitande, varför *den korta arbetstiden*, gällande för alla, ej bör komma att kännas tryckande.

Att kvinno- och barnarbetet kommer att upphöra är *ju en självklar sak* — åtminstone i den form det nu har för kvinnorna — barnen ha ju sina yrkesskolor och slöjdskolor och »barnarbete» kan sålunda ej bli tal om.

Vi frukta icke för vare sig arbetsintensitetens eller produktionens avmattning i vårt framtida samhälle. Och vid distribueringen eller varufördelningen ha vi, tack vare kooperationen, ej oövervinnerliga svårigheter att överkomma.

»Nå, men hur ha ni tänkt er med hemmen då? Skola vi föras ihop i stora fårfällor, männen för sig och kvinnor för sig? Skola vi utfordras vid stora gemensamma bord och tvingas att äta samma slags mat och gå klädda i likadana kläder med nummer på bröstet och skola barnen intagas å gemensamma barnhus så att de ej skola veta vilka som äro deras föräldrar? Det är ju att i grund uppriva allt vad hemliv heter och förstöra all moral och sedlighet. Men det är ju så ni socialdemokrater vilja ha det?» Och vid blotta tanken på hur gräsliga vi socialdemokrater äro blir man helt rörd över hur välsignat välställt det nu är för människorna och hur tacksamma arbetarna framför allt böra vara över att få leva i ett så väl ordnat samhälle som vårt, där de ha sin frihet. Men man glömmer att storindustrialismen upprivit 100,000-tals av proletärhem. Tvungit far och mor och äldsta barnen in i storindustrialismens grottekvarnar och där fördärvat deras kroppar och förkrympt deras själar. Och dessa »bourgeois» skola sedan komma och tala om att *vi* skola fördärva och uppriva — hemmen det är ju redan gjort!

Vi socialdemokrater ha förutsatt att en stor del, ja, största delen av människorna skola vilja ha egna hem. Hertzskra beräknar en bostad på fem rum för varje familj. (Professor Sombart åter beräknar som oundgängligen nödvändigt *tre rum* för en arbetarfamilj *redan nu* för så vitt man skall kunna tala om ett hem.) Men man kan ju även ordna sig efter det amerikanska boardinghoussystemet med enskilda sovrum och gemensamma matsalar eller och i enlighet med solidarhemsprincipen, helt enskilda bostäder med gemensam matlagning för flere hushåll och de som vilja bilda kooperativa matlag.

Hemfrågan torde sannerligen ej vara

svår att lösa. Vad barnen angår så må de föräldrar som vilja själva uppfostra dem även utan vidare göra det (det är det bästa och naturligaste) men för de som önska må de sundaste och bästa möjliga »barnkrubbor» eller vad man så må kalla dem finnas tillgängliga. Barnen äro samhällets dyrbaraste rikedom och *alla* skola verksamt övervaka att *intet litet* människobarn som födes till världen skall andligen eller lekamligen behöva gå under av brist på vård. I det nuvarande samhället frågar man ej efter hur det går med de barn som komma till världen, bara att så många som möjligt kunna det — och samhället självt är »den store barnamördaren».

Detta är i korta breda drag ytterkonstruktionerna av vårt drömda lyckoland.

Vad sedan den andliga rörelsefriheten angår, i den av »gott borgarfolk» så illa utmålade »socialiststaten» så ber jag få citera Kautsky, som säger härom: *Kommunistisk produktion* och andlig anarki är målet. D. v. s. gemensamhetsproduktion för att trygga de materiella behoven, men full frihet på det andliga området och vi *alla* som tillhöra det socialdemokratiska partiet, *vi protestera mot blotta tanken på någon sorts »andlig tvångströja»* — ju mera utvecklade människorna bli desto större andlig frihet fordra de och blott den mest trångbröstade borgerliga fantasi kan uppkonstruera ett »socialistsamhälle» där alla måste tänka och tro lika och där all andlig och materiell frihet är slagen i bojer och band. Tvärtom anse vi tänkande socialdemokrater att vi först i ett på socialistiska principer vilande samhälle skola kunna bli i tillfälle att erhålla verklig andlig frihet, då ej all kraft och alla tankar måste kretsa kring »kampen för brödet».

För oss är socialismen freden, lyckan och friheten!

Kata D—m.

Arbetarkvinnor, gifta och ogifta!

Deklarera under februari för eder inkomst år 1912!

Visserligen äro de små inkomstagarna med under 800 kronors inkomst ej skyldiga att deklarerat, men *genom självdeklaration får ni egen debetsedel, medelst den egna debetsedeln får ni kommunal rösträtt och valbarhet — gift kvinna för en så liten inkomst som ända ned till 100—10 kronor, ogift kvinna för inkomst, som uppgår till bevillningstaxerbar inkomst. (I Stockholm 700 kr., i landsorten i allmänhet 500 kr.)*

En gift kvinna måste för att vinna kommunal rösträtt själv deklarerat för inkomsten av sitt arbete. Den ogifta kvinnan, med inkomst under 800 kr., går icke säker för att slippa betala skatt om hon underlåter att deklarerat. Det är därför även från denna synpunkt klokast att göra det för att ej riskera bli för högt beskattad.

Deklarationerna skola avges efter lagligen fastställt formulär (för arbetare, tjänstemän o. dyl. formulär n:r 1 B) och skola vara inlämnade till vederbörande (taxeringsnämndsordförande) före 1 mars. Där erhållas blanketter och upplysningar gratis. För erhållande av upplysningar kommer säkerligen på varje ort dessutom frivilliga krafter att stå till förfogande, såsom arbetarekommuner, tidningsexpeditioner, folkskollärare eller andra å orten. (I Stockholm lämnas upplysningar å deklarationsbyrån, Slottsbacken 6, kl. 11—3 och 6—8 samt å arbetarekommunens deklarationsbyrå i Folkets Hus för medlemmar av Stockholms arbetarekommun under hela februari alla dagar kl. 10 f. m. till 8 e. m.)

Kom ihåg, att enligt den statsbeskattning, som trätt i kraft med år 1911, ingen som har inkomst under 800 kr. träffas av annan skatt till *staten* än allmänna bevillningen, som nu är endast $\frac{1}{10} \% = 10$ öre på 100 kr. För över 800 kronors inkomst får man vid deklareringen göra vissa avdrag och därigenom få skattelindring i *kronoskatten* (såsom avdrag för barn — under 15 år 100 kr. pr barn — sjukdom, olycksfall, understöd i vissa fall, avgifter till sjukkassor, livförsäkringar m. m.).

Hustrur och ogifta kvinnor, skaffa eder kommunal rösträtt genom att deklarerat!

Genom edra röster kan åstadkommas en betydlig förstärkning av arbetsklassens inflytande på det kommunala livet.

Ur flygblad (utg. av Landsfören. f. kv. polit. rösträtt) *Gifta kvinnors kommunala rösträtt* av Anna Bugge-Wicksell:

Genom antagande av 1910 års nya skattelagar har nu allmänna bevillningen nedsatts från 1 % av det skattepliktiga beloppet till endast $\frac{1}{10} \%$. Denna nedsättning, som icke betyder någon skattelindring, utan endast skett på rent formella grunder, medför emellertid att de belopp, på vilka en kronoskatt av endast 1 öre kan beräknas — och längre ned kan man ju icke komma — bli tiudubblade över hela linjen. Om alltså makarnas sammanlagda inkomst är 500 kr., behöver hustrun för att bli skattepliktig och därmed kommunalt röstberättigad och valbar numera därav förtjäna minst 100 kr.; överstiger den sammanräknade inkomsten 1,800 kr., blir minimibeloppet för hennes del 10 kr. Som det kanske icke alltid är så lätt att räkna ut dessa saker, meddelas här nedan en tabell, ur vilken kan ses den minsta inkomst en gift kvinna behöver vid olika sammanräknade inkomstbelopp mellan 500 och 1,800 kr., förutsatt att avdragen äro de vanliga, 450 resp. 300 kr.

Sammanräknad inkomst:	Hustruns minimi-inkomst:
500 kr.	kr. 100:—
600 »	» 40:—
700 »	» 28:—
800 »	» 22:86
900 »	» 20:—
1,000 »	» 18:20
1,100 »	» 16:90
1,200 »	» 13:33
1,300 »	» 13:—
1,400 »	» 12:73
1,500 »	» 12:50
1,600 »	» 12:30
1,700 »	» 12:14
1,800 » och däröver	» 10:—

Det ser ut som om genom denna formella åtgärd de gifta kvinnornas möjligheter att förskaffa sig egen debetsedel och därmed kommunal rösträtt och valbarhet skulle ha avsevärt försämrats, utan att riksdagen ens

tänkt därpå, ännu mindre avsett detsamma. I praktiken torde det emellertid icke betyda så särdeles mycket; för de allra fattigaste, de för vilka den sammanräknade inkomsten understiger 1,000 kr. exempelvis, torde hustruns arbetsinkomst sällan räknas endast i total, ännu mindre därunder; och för de något mera välbärgade, där hustrun alltså icke är av nöden tvungen att vara självförförande, bli minimibeloppen ändå så pass små, att det icke torde möta någon större svårighet att förvärva dem för den gifta kvinna, som verkligen önskar att på denna väg göra sig kommunalt röstberättigad och valbar.

Folkpensioneringsförslaget debatteras.

Stockholms arbetarekommuns möten.

På trenne möten, utlysta av Stockholms arbetarekommun, har frågan: »Vad innebär ålderdomspensioneringsförslaget?» diskuterats. Inledare var hr H. J. Branting, som dels gav en historik över frågans olika skeden i vårt land och redogjorde för huvuddragen i flera av de utländska lagarna. Talaren påvisade innebörden av det nu föreliggande svenska förslaget. Bemojnte en del kritik och invändningar, ävensom kvinnornas. Manade dock till anslutning om förslaget, vilket, trots sina brister, var en grund att bygga på.

Debatten, som fortlöpte från ena mötet till det andra, var mycket kritisk mot förslaget och höjdes röster för att låta det falla.

Från kvinnornas håll ha uppträtt Agda Östlund, Kata Dalström, Anna Lindhagen och Anna Johansson.

Kvinnorna äro dock inte ensamma i kritiken över deras särställning. Nästan alla talare berörde densamma och ansåg kvinnorna orättvist behandlade.

Till sist antogs följande av Stockholms arbetarekommun såsom minimifordran framlagda förslag till uttalande:

»Stockholms arbetarekommun, som vid flera möten diskuterat det föreliggande förslaget till invaliditets- och åldersdomsförsäkring, har beslutat göra följande uttalande:

Förslaget i sin nuvarande form lider av synnerligen betänkliga brister.

Först och främst kräves hänsyn till de önskemål, som reservationsvis framförts inom kommittén: den nuvarande generationen måste medtagas och änke- och barnpensioneringen genast från början bifogas. Men därtöver vill mötet bestämt hävda, att pensionerna över hela linjen äro otillräckliga. I talrika fall blir pensionären fortfarande mer eller mindre hänvisad till fattigvården, varigenom hela pensioneringens idé förfuskas. Medan arbetarnas små inkomster belastas, gå arbetsgivarna som sådana fria, varigenom den snabbare utslitning av arbetskraften, som industrin notoriskt medför, undgått varje bidrag, vilket måste anses synnerligen oriktigt. Förmögenheten, vilken nu gynnas genom att fritagas från avgifter, därför att den helt naturligt utesluts från pensioner, måste redan från början lämna sin tribut genom särskild beskattning. Mötet förordar vidare, att kvinnornas lägre pensioner lyftas till samma nivå som männens. I sammanhang med att pensionerna måste ökas måste också gränsen för statsbidraget höjas över de 300 kr., som nu satts. Mötet vill vidare starkt framhålla att bestämmelser om förebyggande åtgärder mot invaliditet böra införas i lagförslaget för att ge detta karak-

tären av en socialförsäkring, som allvarligt strävar att hjälpa de arbetande klasserna från att sjunka ned i förtid i invaliditet.

Mötet uttalar därför att förslaget i sin från kommittén föreliggande form kräver, för att kunna godtagas av socialdemokratin, genomgripande förbättringar i anslutning till ovan anförda synpunkter.

Hela denna frågas behandling från borgerligt håll från första stund den väcktes och intill nu understryker med skärpa vikten för arbetareklassen av en fortsatt politisk framryckning för att, samlad inom socialdemokratin, med egen kraft värna om sina intressen."

Kvinnornas opinionsmöten.

Två stora kvinnomöten i folkpensioneringsfrågan ha avhållits i K. F. U. M:s stora sal, den 23 och 25 jan., besökta av cirka 1,200 personer. Inbjudare voro: Fredrika-Bremer-Förbundet, Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Sveriges Folkskolläraryrkesförbund, Föreningen G. C. I., Föreningen för Kvinnans Politiska Röst rätt i Stockholm, Föreningen av Kvinnor i Statens tjänst, Vita Bandet, Kristliga Föreningen av Unga Kvinnor, Kvinnliga Kontorist- och Expeditionsföreningen, Kvinnoklubben, Moderata Kvinnoförbundet, Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott, Socialdemokratiska Kvinnornas Samorganisation, Stockholms lokalavdelning av Svenska Skolköskläraryrkesförbundet, Södra Kristliga Föreningen av Unga Kvinnor.

Föredrag hölls av fröken Anna Åbergsson, doktor Karolina Widerström, fru Agda Östlund, fröken Gertrud av Klintberg och fru Karin Holmgren.

De olika talarna gävo dels översikt över frågans utveckling i vårt land, dels redogörelser för förslagets olika delar. Skarpt kritiserades det nya i förslaget att uppdelna män och kvinnor i olika riskklasser och därmed giva kvinnorna lägre pension och grundat icke på svenska utan på tyska statistiktabeller. Inledarnas synpunkter underströks av de i debatten uppträdande, varvid dock Anna Lindhagen även gjorde några erinringar angående förslaget till barnpensionering.

Enhälligt antogs följande resolution.

"Kvinnor, samlade till offentligt möte vilja med anledning av det av därtill utsedda kommitterade framlagda förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring uttala en bestämd protest emot den särställning, som givits kvinnorna i nämnda förslag, en ställning, vartill icke heller något motstycke finnes inom de länder, där socialförsäkring genomförts.

Enligt lagförslaget skola kvinnorna bära samma avgiftsskyldighet som männen, men dock erhålla lägre såväl avgiftspensioner som pensionstillägg. Kommitténs motivering: kvinnornas längre livslängd samt större invaliditet — vilken senare ofta torde vara beroende på ekonomisk invaliditet — kan icke hava gällande kraft i en obligatorisk folkförsäkring, där solidariteten bör vara den enda ledande principen.

Mötet protesterar mot den föreslagna uppdelningen av samhället i tvenne helt olika ställda hälfter, män och kvinnor. Under

framhållande av de ödesdigra följderna i socialt hänseende en dylik splittring skulle medföra, uttalar mötet ett bestämt yrkande, att såväl avgiftspensioner som pensionstillägg med lika inbetalningsskyldighet för båda könen må utgå med lika belopp för män och kvinnor, så att socialförsäkringens grundtanke, solidariteten, helt och fullt tillämpas."

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations möte.

För att giva arbetarekvinnorna tillfälle att närmare sätta sig in i det framlagda pensionsförslaget hade Soc.-dem. kvinnornas samorganisation i Stockholm anordnat ett upplysningsmöte tisdagen den 21 jan. i Folkets Hus' B-sal. Inledare vid mötet voro fröken Anna Åbergsson och partisekr. Fredrik Ström.

Såväl i inledarnas anföranden som i den därpå följande debatten underströks starkt det orättvisa i olikheten mellan mäns och kvinnors pension, ävensom förslagets brister i sin helhet, och pensionernas knapphet kritiserades.

Följande resolution antogs:

"Mötet uttalar, att en obligatorisk folkförsäkring bör vara grundad på inbördes solidaritet och yrkar framför allt sådan ändring i det föreliggande förslaget till allmän pensionsförsäkring, att såväl avgiftspensionen som pensionstillägget, med samma inbetalningsskyldighet för båda könen, må utgå lika till kvinnor och män."

S. S.

58 arbetarkvinnor i SuraHAMMAR

hava protesterat i en skrivelse mot kvinnornas lägre pensioner.

Ur debatten om folkpensioneringen.

Enligt en av ålderdomsförsäkringskommitténs tabeller, där den delar upp män och kvinnor efter arbetsförmåga, bevisas, att 139,000 fler kvinnor än män äro invalider i försäkringens mening. Enligt en annan tabell visar det sig att, då det gäller de ogifta männen och de ogifta kvinnorna, stå dessa i antal efter arbetsförmåga nästan lika, kvinnorna endast några få tusental mindre, vilket åter bevisar, att de 139,000 fler kvinnliga invaliderna till största delen äro änkor. Att dessa här blivit räknade som invalider beror på de uppgifter kommittén erhållit om vilka personer som mottagit fattigunderstöd, vilket ju en änka nästan alltid måste göra, om hon har oförsörjda barn. Men då det förhållandet, att hon tar emot fattigvård, ingalunda befriar henne från att själv söka bidra på mesta möjliga sätt till sitt och barnens uppehälle (om hon i någon mån är arbetsför nämligen) och då hon dessutom har barnens vård och ans att tänka på, så inses lätt, att detta är en skara invalider, som få arbeta mycket mer och tyngre än många, som i försäkringens mening äro friska.

Då en arbetare hela inbetalningstiden efter sina inkomster betalar antingen 2, 7 eller 12 kr. för sig själv, betalar han för hustrun under alla omständigheter endast 2 kr., även om hustrun arbetar i yrke borta eller hemma men icke har inkomst över 800 kr. Men om samme arbetare blir invalid och hustrun kan förtjäna dubbelt existensminimum, d. v. s. 500 kr., får han icke ut invaliditetspension.

Samma förhållande är det, om båda makarna leva över 67 år och således äro pensionsberättigade. Kan hustrun då förtjäna samma dubbla existensminimum, får ingendera ut tilläggs-pension.

Då man vet, att kvinnoarbetet är sämre betalt än männens och en kvinna således i allmänhet får arbeta längre och mer än en man för att förtjäna 500 kr., är det förvånande att kommittén uppskattat hustruns arbete så högt, då det gällt utbetalningarna av pension — så lågt, då det gällt inbetalningarna.

* * *

D:r Karolina Widerström påpekade i sitt föredrag vid kvinnornas stora opinionsmöte, att den skillnad mellan mäns och kvinnors olika näringsbehov, som man nu söker lägga till grund för en lagstiftning, nog till lika stor del har sin rot i gammal hävdvunnen åskådning som i de vetenskapliga undersökningar man åberopar. Visserligen förefinns en liten skillnad, beroende på kroppsvikten, men fullt vetenskapligt belöper sig kostnaden för denna skillnad till — 9 kr. pr år, en summa, som således icke försvavar den av kommittén föreslagna. Men, slutade d:r W., fördomarna äro sega — icke minst hos herrar lagstiftare.

* * *

»Då männen stifta lagar», yttrade fru Karin Holmgren vid samma möte, »gå de ut ifrån förhållandena som de tycka att de borde vara — men icke alltid som de äro. De tänka: 'Kvinnorna äro gifta, de ha utmärkta hem, utmärkta män och präktiga barn. Faktum är att männen dö tidigare — änkorna få då en fristad på gamla dagar hos sina tack-samma barn!' Man tycker dock», sade tal., »att de borde komma ihåg det sorgliga kapitel i vår historia, som heter — undantag; den mänskliga egoismen förnekar sig icke ens hos barn.»

* * *

Ett räkneexempel. Högsta pension är för man föreslaget att utgå med sammanlagt 430 kr. — under förutsättning att han från och med 16 till och med 67 års ålder har en inkomst av 1,200 kr. eller däröver. Var är den mannen, som vid 16 års ålder har nämnda inkomst?

Klyftan vid Djupadal.

Bilden här ovan är från Ronneby å vid Djupadal. Den klyfta, som synes i berget, är skarp, som skuren med en kniv. Man säger också, att den är bottenlös. Ån kommer ovanför klyftan flytande idylliskt lugnt och stilla, pressas så in i klyftan och störtar sig ur denna som en brusande fors.

Då man står och ser på detta naturens under, undrar man ovillkorligen hur denna remna i berget kunnat uppstå (ty den lär icke vara sprängd), och älskvärt berättar mig mitt sällskap följande sägen, som i folktron varit förbunden med klyftans uppkomst och som jag härmed skall försöka återge: — Förr i världen bodde här i trakten två jättar, och de ville tävla med varandra om vem som var den starkaste. De slogo då ett vad om att bygga var sin å. Den ene skulle bygga Mörrums å, den andre Ronneby å. Då de redan gripit sig verket an och arbetet var rätt långt lidet, sände emellertid den jätten, som skulle bygga Mörrumsån, sin hustru för att listigt söka förhindra den andre i hans arbete. Hon kom och narrade vår jätte att låta henne löska sig, »ty se», säger berätterskan med en glad glimt i ögat, »förr i världen var detta det bästa en jätte visste». Där satt han i dåsigt ro med huvudet i hennes knä och glömde bort att bygga på ån ända tills han fick höra ett väldigt brus och dån; då förstod han att detta var från Mörrums å och att

denna redan var färdig. Då förstod han också sveket. Men nu skulle Mörrumsjättens fru skynda att med några väldiga språng fly undan, varvid den bedragne jätten förfärligt vred tog en väldig stenkubba och slungade denna med fruktansvärd kraft efter henne. Hon kom dock oskadad undan, men här föll klubban ned och klöv berget mitt itu.

Ja, detta var sagan om klyftan vid Djupadal. I »Nils Holgerssons underbara resa» heter det på tal om Ronneby å, att »den är inte något stort vatten» samt »på flera ställen tränger den sig fram mellan branta bergväggar».

Denna klyfta är kanske således icke enastående, men den är underbar nog att fångsla syn och sinne. Det är inte många resenärer i trakten av Ronneby, som försumma att se dess vackra omgivning och i synnerhet klyftan vid Djupadal. Det är nog också många besökare, som där fått höra denna saga.

Men det är inte endast klyftan vid ån som är underbar vid Djupadal. Stora, väldiga klippblock bilda de underligaste gångar och grottor och med litet tillhjälp av fantasien kan man göra sig allehanda föreställningar. Man kommer lätt att tänka på den tid, då »jorden skalv och hällebergen rämnade». Så måste det gått till här, ty mänsklig kraft eller nyck skulle ändock icke fallit på den idén att vältra massor av stenblock hit och dit liksom för roskull.

Nu har emellertid denna lilla skildring svällt ut och blivit större än från början var ämnat, men det händer ofta, då man gripes av vördnadsfull beundran av naturen, att man t. o. m. behöver ge den luft, en vördnad och beundran, som vi människor nog borde känna jämt men som av oss storstadsmänniskor bland elektriska spårvagnar, automobiler, ångvisslor och fabrikkorstenar så ofta glömmas och förgätes.

A.

Kommissionärer!

Inbetala rest.

för

MORGONBRIS!

I marsnumret införes förteckning över alla som restera för 1912.

Proletären.

Vem känner icke proletären, mannen med den ofta trasiga rocken, vilken med trötta, tunga steg går vägen fram?

Tidigt på morgonen lämnar han det torvtiga hemmet efter att hava druckit en kopp kaffe. Till frukost tager han med sig ett par torra smörgåsar samt en flaska skummad mjölk. Middagstiden är så knappt tilltagen, att han nätt och jämnt hinner gå den långa vägen hem. I största hast förtär han några matbitar och nästan springande begiver han sig tillbaka för att icke komma för sent till sitt arbete. Så tillbringar han sin dag i den kvava fabriken vid maskinens enformiga gång.

När dagen är slut, är han till följd av den osunda, hälsofarliga fabriksluften, han nödgats inandas, ännu mera

trött, dyster och förstämnd samt i behov av såväl ren frisk luft som kraftig, närande föda tillika med lugn och ostörd vila — helt naturliga behov, men som ej alltid bliva tillfredsställda, enär det gäller att leva under de största försäkelser.

I vemodfulla tankar går han åter till de sina. I hemmet möta honom icke alltid glada ansikten, ty nöden har ofta satt sin prägel på hans anhöriga.

Hans hustru, den bleka, avtärda kvinnan, försöker i det längsta att få avlöningen att räcka till. Det blir ofta att svälta. Vad gjorde väl det, blott ekonomien bleve bättre?

Om man icke hade så många barn, vilka behövde lida därav! Men det är ofta förhållandet, att de flesta barnen finnas i proletärhemmet och att proletären med familj får bo i trånga och obekväma bostäder, emedan han icke har råd att hålla sig med några bekvämlig-

heter. Och för övrigt vilja hyresvärdarna högst ogärna taga emot barnrika familjer. Således återstår icke något annat än att finna sig i omständigheterna, även om inre känslor uppröras därvid. Huru annorlunda kunde icke allt te sig, om varje proletärfamilj ägde en egen liten stuga, där den kunde få bo, och mannen efter sin mödosamma dag kunde få andas ut samt finna den vila, han så väl är i behov av! Efter nuvarande förhållanden kan han icke få det, ty för det första äro bostäderna tränga och osunda. Ofta måste flera personer ligga i ett litet rum med obekväma sängplatser, sammanpackade tre à fyra personer i varje säng. Finnes det då, som så ofta är fallet, sjukdom inom familjen, måste man taga hänsyn därtill samt bereda den sjuke om möjligt en egen bädd, varvid de övriga familjemedlemmarna måste taga sin tillflykt till golvet, ty om man hyr en lägenhet på två rum, nödgas man ha någon inneboende, som gör anspråk på det bästa rummet, enär man annars icke kan betala hyran. På sådant sätt är det icke möjligt att finna någon verklig vila, vilken kan sätta den uttröttade arbetaren i stånd att med förnyade krafter möta nästa dag. Detta tillika med försakandet av närande föda bidrager till att krafterna så småningom försvinna, tanken blir förslöad, arbetslusten förminskas och slutet blir nöd och elände.

Huru många proletärfamiljer hava icke på detta sätt dukat under! Det har sett så lovande ut i början, så länge familjen icke varit stor, men allteftersom barnantalet förökats hava utgifterna stigit. Hustrun, som förut varit stark, har nu genom arbete, nattvak och bekymmer lidit till sin hälsa och kan icke såsom sig bör hålla hemmet vid makt. Hon har tvättat, lappat och sytt och ansträngt sig till det yttersta. Nu förstår hon ej mera, sjukdomen tilltager allt mer. Ofta är det tuberkulosen, som härjar. Mannen är borta hela dagen och de stackars barnen lämnas ensamma att vårda sin sjuka moder och sköta om hemmet. Har man bebott en ordentlig lägenhet, måste man lämna denna, ty i allmänhet äro ju alla rädda för smittosamma sjukdomar. På grund härav får man hyra en annan sämre bostad; ett kyffe, som ingen annan vill ha, men den duger naturligtvis till lungsotsfamiljen. Här måste alltså den barnrika familjen tillbringa sin tid i dålig luft, berövad all glädje och frihet. Komma barnen till skolan, få de lida även där, ty alltid få de höra något om, huru det är ställt i hemmet samt komma ofta gråtande hem och beklaga sig. Allt detta måste den arma kvinnan bära tillika med sin sjukdom. Följden blir, att hon dagligen försämras. Läkare har man icke råd att anlita. Är det mannen, som fallit offer för sjukdomen, händer det, att kommunen gör något för att hjälpa, ty den vet alltför väl, att om han dör, blir det den som nödgas att underhålla hustru och barn. Men kvinnan däremot är ju ingen familjeförsörjare, därför gör det icke så myc-

ket, om hon skulle finna en för tidig grav. Så går proletärkvinnan bort, obemärkt såsom hon levat. Inga rika blomstergårdar ägnas hennes minne. Då hennes enkla kista föres till graven, följd av sörjande make och barn, sänder man dem möjligen en medlidsam blick. Det är allt, vad kvinnan av folket får för ett helt liv av fattigdom, lidande och försakelse. Hennes blod ropar om rättvisa mot lidande systrar och bröder, om barmhärtighet mot make och barn.

O, att den tid komme i vårt land, då man lämnade särskilt de små barnen nödig vård! Nöden är större än man tror. Huru många barn finnes det ej, som få gå hungriga till skolan, sitta de fyra första lektionstimmarna efter att hava druckit litet kaffe och ätit en brödbit. Middagen, ifall de erhålla någon sådan, är så klen, att barnet icke finner den näring, som det så väl behöver. Med kläderna är det samma förhållande. Huru skola vi kunna tänka oss, att vårt uppväxande släkte under sådana förhållanden skall kunna bli ett starkt, kraftigt folk? Varför är det så svårt för vårt lands ledare att kunna förstå detta? Varför kan man ej anslå någon särskild summa till barnen, Sverges framtid? Det skulle ej då bli så många brottslingar bland barnen, som det nu är; fosterlandskärleken skulle säkert växa högre för varje dag. Proletärens arbete bleve ej så tungt som nu, då han måste arbeta dag ut och dag in och likväl ej förmår skaffa bröd nog åt de sina.

Någon torde invända, att det finns så många barmhärtighetsinrättningar och välgörenhetsanstalter. Det kan ej förnekas. Vi hava dock icke någon barmhärtighetsanstalt, som genast lämnar ekonomiskt understöd, då nöd och fattigdom gjort sitt inträde i en familj. Finge en familjeförsörjare, som utav en eller annan orsak råkat i små omständigheter, hjälp innan nöden hunnit riktigt intränga, bleve det icke så farligt. Nu är det så, att han icke erhåller någon hjälp förrän allt är förlorat, och då är han också själv nedbruten och all glädje inom familjen förstörd.

Vad gagnar det väl att skriva om dessa saker, som var och en så väl förstår, fastän det bland dem, som makten hava, icke finns många, som gjort allvarliga försök att åstadkomma någon förbättring i nämnda förhållanden? Vi vilja dock tro, att snart en ljusare tid må inbryta. Till dess, män och kvinnor landet runt, må vi icke tröttna i kampen! Segern väntar.

Alma Jæger.

Erik Lindorm: Tal till mitt hjärta.
Pris 1 krona. Förlag Vanadis.

Det är dock skillnad på skalder och skalder! Och det är roligt bland allt slagget finna på ett guldkorn. »Tal till mitt hjärta» är en debut, men av det slaget som man inte är *ängslig* att det skall komma mer. Tvärtom, ty denna

första lilla samling har, på några undantag när, talat vackert och på ett begripligt språk till vårt hjärta, denna lilla tingest, som också hos Erik Lindorm synes ha svårt att anpassa sig efter livets uniform. *Tove.*

En fader med sin son.

Molastrimmig måne dallrar
i blank och svartnande sjö.
Syrorna klippa sömnigt
i ängens nyslagna hö.
Skymningens gråa aska
faller på utbränd dag.
Vi gå längs den steniga stranden
min lille son och jag.

Han tittar, pekar och pratar
och snubblar ibland på en sten.
Jag kramar smeksamt hans näve,
liten och solbrynt och len.
Sin friska barnaförundran
frågar han aldrig trött.
Jag går i avlägsna tankar
och svarar helt förstrött.

Hur länge får jag hålla
din lilla näve så här
och skydda dig och stödja
och vaka vart vägen bär?
Jag undrar blott hur länge
jag får vara i ditt behag.
Du växer och går ifrån mig
allt mer för varje dag.

Din vilja skall styvna trotsigt,
du skall gömma dig gossebylg.
Våra ögon skola skiljas,
din själ skall spira i smyg.
Med dunkla, brännande känslor
skall du i hemlighet gå.
och jag måste stå vid sidan
och hjälplöst blott se på.

Min son, om du blott visste
vad över din säng jag drömt.
Dina första vita sockor
i skrivbordslådan jag gömt.
De små, små mjuka sockor
bli stora, hårda skor,
som trampa sig väg i världen
och trampa far och mor.

Det måste bäras och tålas,
fast det är tungt och svårt.
Din lilla hand skall lossna
ur min, fast jag håller så hårt.
Du går ju ändå ifrån mig,
vem hejdar växandets fart?
— Nu skynda vi på, min gosse,
vi äro hemma snart!

(Ur Erik Lindorm: »Tal till mitt hjärta».)

Arbetareklassen och konsten.

Ur »Norrskensflamman» julnummer.

Av C. N. Carleson.

Arbetareklassen och konsten — det kunde ju förefalla mången som om denna sammanställning vore tämligen grotesk. Jag hör någon säga: den särskilda art av verksamhet, som avser att tillfredsställa, skärpa och förfina vårt njutningsbehov, står väl ändock utanför samhällets söndringar och inre motsättningar. Dansar ej konsten med lätta steg fram över det alldagligas tistlar och törnen, oberörd av samhällets rörelser och förändringar av de politiska och sociala striderna? Hennes blå blomma spirar ur annan mark än de politiska och sociala meningarna. Det är mångens uppfattning. Tid efter annan förkunnas satsen: »*L'art pour l'art*», d. v. s. konsten för konstens skull. Däri lägger man då gärna in, att konsten icke, för att vara fullödig konst, får tjäna vissa politiska syften, ja icke ens medelbart påverkas av någon viss så att säga socialfilosofisk riktning och åskådning. Märkligt nog ha de flesta förkunnarna av denna estetiska snöpingslära befunnits vara reaktionärer i det politiska och blindpipor i det sociala. Så döljer man under en översvallande kärlek till skönheten och behaget sin andliga tröghet och trånghet.

»*L'art pour l'art*» är en sats, som ännu aldrig kunnat helt förverkligas. Redan smidigheten, ginheten är ett slags konst, och den finnes utbredd över hela vårt liv. Det är en oriktig åskådning därför att vi ju veta, att konstens olika arter utvecklats, så snart ett samhälle nått en viss rikedom, så snart livet glidit in i någorlunda trygga banor. Ja, t. o. m. hos lågt stående folk ser man försök och ansatser att sira och pryda bostaden, redskapen, vapnen. Där finns alltså redan ett behov av att tråda i en angenäm beröring med tingen, ett skönhetssinne, som är konstens grund och som alstrar skönhet i alla tider och hos alla folk. För sin utdanning kräver det en viss ledighet och frihet från de första nödvändiga omsorgerna om uppehållet. Ju rikare ett samhälle blir *materiellt*, desto rikare och mer mångskiftande blir även konsten. Egyptens väldiga konst — den som via Kreta föregått den hellenska — vilade på Nildalens utomordentliga bördighet, mångfaldigad genom arbetet.

Ur arbetet växer konsten, ur nyttan kan man i viss mån säga. Ett synnerligen anmärkningsvärt faktum är den roll, som *bostaden* spelat. Arkitekturen är vår äldsta konst. Den har givit oss *ornamentet*, som är ett för ögat behagligt stiliserat återgivande av naturföremål. Den har givit oss *väggfrisen*, som ofta varit i bild brottstycken ur ett folks sägenkrets och historia. Ur väggfrisen med sina första svagt upphöjda figurer jämte templens gudastoder utvecklades

Axel Törneman.

GRUVARBETARE.

Motiv från Persberg.

bildhuggarekonsten. Figuren blev fristående, fick alltmer mänsklig form, mänskliga drag. Sin fulländning nådde skulpturen i den *grekiska* konsten. Från österlandets rätt otympliga gestalter till de hellenska mästarnas verk, till den grekiska frisens livliga scener och rörelser går en lång tidled. Den har sin motsvarighet i en utvecklingslinje på tankens område. Om människan i den grekiska skulpturen nådde klarhet om skönheten i sina lemmars och sina ansiktsdrags form, om harmonien i sin byggnads och sina rörelser mekanism, fann å andra sidan den grekiska filosofin en fast punkt för den inre andliga jämvikten och måttfullheten i det sokratiska ordet: *känn dig själv!*

Denna hellenska konst knöt även nära an vid folkets genomlevda öden, blev en bild av århundradens liv, hade sin rot även i behovet att återkalla och fästa i minnet vad fordom timat, antingen nu detta minne var en klart ihågkommen verklighet eller redan hunnit svepas i sagans slöja. Mejseln samverkade med ordet. *Det* behovet är lika starkt än i dag. En rörelse hinner ju knappt över sina första årtionden förrän den vill se sig själv i sitt förlopp, och detta hågkomstens behov söker sig de klarast möjliga, de kraftigast sammanfattande uttryck, är en bädd för den konstens uppgift och verksamhet, som avser att i samlande *bild* teckna ett tidevarvs strävan och *innersta vilja* framåt.

Vi se detta bekräftat i *medeltidens* och *nutidens* konst. Man har sagt om medeltidens mänsklighet, att dess lynne var inåtvänt, grubblande, kontemplativt. En djupt religiös grundton genomströmmade dess andliga liv. Den *gotiska kyrkan* med sina spetsbågsvalv, med sitt ljus strömmande in i vackra färgbrytningar,

med sina pelarknippen och fialer, med sin konstfullt flätade sång och förkunnelse var ett storartat uttryck för människornas behov att samla sig, rena sig, trösta sig. Men kanske ännu ursprungligare framträdde behovet av någonting bortom och utöver den omedelbara nyttan i den konst, som var förenad med de *medeltida städernas hantverk*. Altarskåpen i de gamla kyrkorna bevara ännu många vackra vittnesbörd om den tidens skönhetsträngtan. Rådhusen i städerna likaså. Konsthantverket har sin upprinnelse i dessa tider. Se t. ex. boktryckarkonstens äldsta alster! Från klostrens ofta färgade pränt hämtade en medeltida bok sina vackra typer. Se även träsnideriet och ciseleringskonsten. Återverkan förspordes även i själva arbetet; konsten gav skicklighet och behändighet, skärpte blicken och eftertanken och har väl även haft sin betydelse för en senare tids maskinteknik.

Medeltidsseklernas arbete var källan till *den nya konst*, som slutligen likt en stormande vårflod bröt igenom i »renässansen», i 14- och 1500-talens mäktiga skapelser. De stora mästarna voro även ofta skickliga byggmästare. Kyrkor och palats voro fälten för deras verksamhet. De voro ock sina egna skolor. Allt visar, att arbete och konst levde ett tvillingliv. Marmorn och färgen voro stora *arbetares* material. Lösen löd: Ut ur klostrens mörker och kvalm! Ut i sol, frihet och luft! Bort från tvånget, dunklet och fjättrarna!

Synnerligen medvetet och klart är nu sambandet mellan *folkrörelser* och konstnärligt skapande i 1600 talets *holländska* konst. Nederländernas folk stod i sin frihetskamp mot påven och Spanien, mot papismen. Det var det lilla tappra folket i marsklandet vid Nordsjön. Ingen

bar väl i sina tavlor tolkat den tidens spänning och strid så som Rembrandt van Rijn. Det var en realistisk folkets och borgarnas konst. Landskapet, sederna, folket i helg och söcken, i rådslag och i strid — allt har han återgivit i sin rika produktion. Han lika litet som de italienska mästarna var någon »akademiker», men hans konst blev ett genombrott därför att den välldes fram ur folkets eget liv.

Vi ha sedan sett en *hov- och palatskonst* under Frankrikes, det gamla monarkiska Frankrikes dominerande ställning i Europas politik, men den har aldrig i betydelse kunnat mäta sig med en Rembrandts och hans samtidas verk. Den var övertygande dekorativ, men aldrig djup. Vi ha sett i det nya Frankrike i våra dagar springa fram en ny realistisk och *naturalistisk* konst ur den nya demokratin under senaste halvsekle. Den har åter sökt sig ut till naturen och samhällslivet, och den har åter knutit an vid den gamla holländska konsten.

Och nu spørjer man: Är det tänkbart att ej den nya samhällsklass, som rycker fram i våra samhällen, en dag skall giva i konsten uttryck åt sina tankar, strävanden och strider? Skall icke all denna kamp för ett högre och tryggare liv en dag finna sitt epos, sin tolk i ordet, i färgen, i mejseln? Skall ej detta mångskiftande, rika, moderna liv avlagra sig i nya skönhetskapelser? Vår tid är ju framför allt arbetets. Härom siar redan i sina verk belgaren Constantin Meunier.

Till sist: vilken betydelse har då konsten för vårt liv? Man kunde fråga: hur blek och fattig vore ej bilden av gångna tider, om vi blott hade skrifter till förfogande för att för oss frammana vad som timat och varit! Ett konstverk ger oss i en brännpunkt vad en känslig människa hämtat upp ur tidens snabba, förbiglidande älv. Genom honom känna

och leva vi åter med den tiden. Men den fint förnimmande konstnären kan även *peka framåt*; han ger oss ur sin fantasi en befruktande kraft att se framåt. Hans konst kan ge oss en punkt, varifrån vi vidga blicken, fördjupa vår eftertanke och där vi ett ögonblick kunna draga oss ur dagens uppslitande kamp till det lugn och den jämvikt, som är en källa till hälsa och kraft.

En uppmaning från Norrland.

Undertecknad har många gånger framställt den frågan: Varför äro kvinnorna så slöa och ligkiltiga för de sociala spörsmålen i det nuvarande samhället? Är allting så bra, att vi kvinnor kunna lämna alla bekymmer ifrån oss, bara för att vi ej ha rösträtt och därigenom sakna medbestämmanderätt? Nej, och tusen gånger nej! Vi måste vakna och se oss omkring. Vi måste ge allting den rätta belysningen och inse att vi äro ansvariga för våra gärningar, ty alla hava vi skyldigheter, fast vi ej fått några rättigheter. Men om vi taga vara på våra möjligheter, så kunna vi dock i någon mån även skaffa oss rättigheter. Även vi kunna skaffa oss minst en röst i den kommunala församlingen, vilket för oss arbetarkvinnor är av stor vikt.

Vi kunna skaffa oss kommunal rösträtt om vi självdeklarera.

Undertecknad har självdeklarerat i 2 år. Jag har haft en inkomst av 10 kr. och passat på tillfället. Skatten på dessa 10 kr. har gått till 85 öre. Tror att det finnes knappast en arbetarehustru, som inte har en extra inkomst av 10 kronor, och då är det bara litet besvär med att skriva det på en deklara-blankett för att därmed förskaffa sig rösträtt.

En annan uppmaning vill jag även

giva eder, kvinnliga kamrater. Offra en halv timme varje dag och läs en tidning eller en broschyr om socialdemokratins goda och ädla mål och ni skola genast vilja understödja dess framgång. Även bör varje arbetarehustru vara medlem i soc.-dem. kvinnoklubben på platsen. Jag är livligt övertygad, att, om kvinnorna börja mera intressera sig för det allmännas bästa, vilket på samma gång är deras eget, skulle det mål, som våra män i årtal arbetat för, betydligt närma sig. En rättvisare fördelning av arbetets avkastning, det målet ha de strävat för, det att varje man och varje kvinna, som vill arbeta, skall ha sin bärning och ej som nu, trots strängt arbete, lida nöd och, där barnskaran är stor, släpet och slitet och försakelsen störst.

Även vill jag vädja till varje rättänkande man och kvinna: Köp, läs och sprid kvinnorörelsens tidning »Morgonbris», så att vi kvinnor fortfarande må få ha ett organ speciellt för vår upplysning och organisation. *Kamrater! Arbeta för vår »bris»!* — *Självdeklarerera i februari!*

Intresserad klubbmedlem.

Fattigvård eller socialförsäkring? av d:r *N. V. E. Nordenmark*. Frams förlag. Pris 25 öre.

I denna broschyr riktas en ingående och skarp kritik av det framlagda kommittéföreläggandet till ålderdoms- och invaliditetspensionering.

Författaren klarlägger först skillnaden mellan fattigvård och socialförsäkring, men anser att det föreliggande förslaget ej är en socialförsäkring i modern mening utan endast en ny slags fattigvård. Den enda skillnaden är egentligen, att understöden ej beröva de understödda

Ögonen.

(Övers. från Norska Soc.-Dem.)

Hon hade skrivit till honom: »Kom! Jag står icke ut längre.»

Timman var slagen. Han höll heller icke ut längre. Han var en av dessa män, vilka börja sitt liv på nytt var gång de älska och som överlåta sig helt i kärlekens våld.

Första gången han såg henne sade han till sig själv: »Det är en vacker kvinna, som lever ensam, hennes man är sjuk — för flera år sedan inspärrad som vansinnig.»

Och han hade som så många andra närmat sig henne helt försiktigt. Men mot dessa andra behövde icke hon iakttaga någon försiktighet; hennes naturliga lugn, ja köld, var nog för hennes skydd.

Hon var högväxt, frisk hy, svart hår och svarta ögon, fyllig underläpp. Hon hade den egenheten, att hon icke alltid hörde på, när man talade till henne. För övrigt förde hon ett så stilla liv, att hennes vänner icke hade mer än detta att förebrå henne: hon var alltför kall.

Men han visste, han, att hon icke var känslös. Han älskade henne, och en gång hade han hållit henne i sina armar. Att hon då icke lovade att bliva hans fast han bönföll därom, berodde på honom själv — trots hans 35 år.

Från den dagen undflydde hon honom. Varför? Om lagen icke tillät skilsmässa från en sinnessjuk, så förbjöd den väl ingen att älska. »Vi äro båda fria», skrev André. Louise svarade icke på hans brev. Hon undvek honom och stängde sin dörr för honom.

... Men varför höll Louises automobil utanför hotellet? Tänkte hon manne köra ut? Han gick emot henne i entréen. Hon hade hatt och pälskappa på.

»Skall Ni åka ut?»

»Med Er», svarade hon och log mot honom.

»Vart skola vi köra?»

»Till Auteuil!»

Och utan att säga något mer tog hon plats i vagnen och gjorde ett tecken till honom att ta plats vid hennes sida.

Det var en härlig dag! Men Louise var så märkvärdigt ordknapp. André förstod henne ej.

Han började tala om sin kärlek, hur han hade lidit, förebrådde henne för koketteri och köld.

»Men jag då!» sade hon. »Förstår Ni icke att jag älskar Er av hela min själ. Jag har icke lekt, men jag är ju ej fri. Om jag ett ögonblick gav efter för min kärlek till Er, är det som jag ej skulle orka leva sedan. Ni förstår mig ej! Men Ni måste hjälpa mig, det är därför jag bett Er följa med i dag. Där borta i Auteuil, hos honom... När Ni sett honom, skall Ni säkert hjälpa mig...»

Automobilen susade fram genom den vackra skogen. Båda sutto de tysta.

»Han är ute i trädgården», viskade hon slutligen. »Jag har telefonerat; han är lugn i eftermiddag.»

Automobilen stannade och de stego ur. En vaktmästare öppnade för dem.

Runt om i den vackra trädgården stod det bänkar och här och där satt en ömlik varelse med av ett fånigt leende vanställt ansikte.

Vaktmästaren förde Louise och André genom en lång allé, vilken förde till en ensamt belägen paviljong. Framför denna spatserade en man med långsamma steg,

deras medborgerliga rättigheter. Men för övrigt skola, i likhet med förfarandet inom fattigvården och kanske ännu skarpare, understöden utgå först då nöden konstaterats och den arbetsförmögne är hjälplöst förlorad, då han är varaktigt arbetsförmög. En verklig socialförsäkring däremot borde sträva efter att förekomma den varaktiga arbetsförmågan genom att ge understöd redan vid börjande invaliditet. Åtgärder i dylik riktning saknas emellertid fullständigt i förslaget.

Författaren anser vidare, att avgifterna borde till en del läggas på arbetsgivarna. Gent emot invändningen, att vår industri och vårt jordbruk ej kan bära dylika bördor, säger förf. att ett dylikt påstående fordrar bevis och förpliktigar till en undersökning av saken. För övrigt är det en villfarelse att tro, att industrien själv betalar dem. Dylika anordningar betalas ytterst av konsumenten och de bidraga endast till att göra arbetet effektivare och att arbetarstammen och hela rasen höjes, något som blir av lika stor vinst för arbetsgivaren som arbetaren. Socialförsäkringen och den med densamma åtföljande socialpolitiken är en förbättring av produktionen själv, den är en teknisk förutsättning för en ekonomisk produktionsstegring (i samma grad som förbättring och förökning av

maskinerna) och en integrerande del i en sund nationalekonomi. Därom äro alla författare och tänkare på området ense.

Författaren finner även en svaghet i att kommittén icke uppgjort någon verklig finansplan för förslaget. Han slutar sitt läsvärda och intressanta inlägg i den viktiga frågan med att begära uppskov, så att saken ej tvingas igenom utan grundlig undersökning av förslagets bärrighet. Skulle arbetarna nu utan protest gå med på förslaget i dess nuvarande gestaltning, så ha de för visso — säger d:r Nordenmark — sålt sin förstfödslo-rätt mot en grynvälling.

Reglementeringsfrågan.

Tal, hållet av prof. J. E. Johansson.

En av reglementeringskommitténs första uppgifter var att söka utreda *reglementeringssystemets verksamhetsgrad*. Systemet avser att hålla ett antal kvinnor under regelbunden kontroll. Det har emellertid visat sig, att en något så när regelbunden kontroll ej kan genomföras. Kvinnorna utebliva från besiktningarna i mycket stor utsträckning och det för systemet betänkligaste är, att de utebliva företrädesvis då de äro sjuka. Och kon-

trollen kan ej skärfas. Redan stadens vidsträckta utbredning lägger ett svårt hinder i vägen. Därtill kommer, att en skärpt övervakning skulle ytterligare försvåra kvinnornas återgång till hederlig försörjning. Redan under nuvarande förhållanden har man av humanitära grunder måst avstå från att inskriva kvinnor under 17 år, vilka dock ur sanitär synpunkt måste anses som de allra farligaste. Det straff, som tillämpas för uteblivande från besiktning — tvångsarbete ända till två år — visar sig utan verkan, och en skärpning skulle ej förbättra saken.

Reglementeringssystemet går ut på att genom en preventiv kontroll utesluta ur prostitutionsmarknaden sådana kvinnor, som äro behäftade med s. k. smittosamma symtom. Numera vet man emellertid, att jämväl sådana, som ej hava dylika symtom, äro smittofarliga. Därtill kommer, att symtomen kunna vara så obetydliga, att de förbises vid besiktningen. Under den tid reglementeringskommittén arbetade, anfördes av en bland dess ledamöter, praktiserande läkare här i staden, flera fall, i vilka det kunde ådagaläggas, att personer blivit smittade av kvinnor, som vid samma tid besiktigats å byrån. Bland allmänheten lever dock den föreställningen kvar, att en kvinna, som varit uppe på byrån, är

huvudet sänkt och händerna vilande på ryggen.

»Stanna här», sade Louise till André.

Mannen rörde läpparna. Han talade tydligen för sig själv — en av dessa förvirrade, enformiga historier, som sinnessjuka plåga ha för vana att upprepa dag och natt.

Vaktmästaren, som stannat hos André, berättade.

»Han har icke haft något anfall denna veckan, vilket är mycket ovanligt. Men så har ju också madame varit här var dag och när hon kommer är han som fullständigt förändrad.»

Ja, han var verkligen förändrad. Han hade nu fått se henne och han stannade på ett par stegs avstånd med sammanknäppta händer och log.

»Det är en människa som han känner igen», sade vaktaren.

Den vansinnige strök ömt med handen över sin hustrus pålsverk.

»Louise, Louise», sade han med hän- given röst. Därpå gjorde han med huvudet ett tecken mot en stol, och medan Louise satte sig på denna tog han själv plats på trappan.

»Louise . . .»

Hon lutade sig fram mot honom och räckte honom sin hand. Darrande tog han den och André såg på hans ögons glöd, att det liksom föddes en gnista av intelligens i de skälvande pupillerna.

Vaktaren fortsatte emellertid, vänd till André:

»Var gång madame hälsar på honom», sade han, »är det samma historia. De första gångerna talade hon till honom, men htn förstod henne icke utan blev bara ond. Nu tiger hon, han tittar på

hennes och är lycklig. — Ni går eder väg?»

»Ja», sade André.

Och han drog sig tillbaka från paviljongen bortåt den långa allén, ganska sakta, för att Louise skulle hinna upp honom.

»Min stackars André . . .» Stämman lät förtvivlad och det blev tyst igen.

De gingo ut genom porten och satte sig åter upp i sin bil. Då den satt sig i rörelse sade Louise sakta:

»Ni har icke sett hans blick . . . Jag, jag kan aldrig undkomma den, jag har den i mina ögon. Den gången Ni höll mig i Er famn förstod jag det. Den håller mig tillbaka, André. Och jag har icke samma utväg som andra kvinnor, vilka kunna tänka: 'Han skall aldrig få veta det'. För honom kan man icke ljuga. Han tar mina händer, han ser på mig och han förstår. O, käre, fresta mig icke mer! Jag har icke mod att se honom mer, om jag är ovärdig hans kärlek, denna kärlek, som är allt vad han har kvar, som dock icke har lämnat honom, när allt annat försvann . . . Och om jag icke kunde se honom mer, så skulle jag ringakta mig själv för mycket för att vara i stånd att göra Er lycklig.»

Han hörde på henne, försjunken i dystra tankar.

»Varför har Ni gjort detta?» stönade han fram.

Hon förstod honom, visste att det nu var kommet något emellan dem, att den kalla stämman, som ropade hennes namn, skilde dem åt; hon tänkte på, att de aldrig skulle råkas ensamma mer — och hon ångrade sitt offer. Hon gömde sitt ansikte i sina händer.

»Ni har älskat honom högt, Louise?»

Hon tvekade först, så svarade hon bestämt:

»Ja, mycket.»

»Och nu?»

Hon svarade ej. Hans fråga förnär- made henne.

»Jag skall vänta», mumlade André.

»Nej, Ni skall icke vänta. Han kan ju leva i många år ännu. Ni skall glömma.»

»Det är icke rätt, Louise.»

»Nej, det kan synas så, men vi måste dock söka att glömma varandra — käre.»

Ack — hade han tagit henne i sina armar i detta ögonblick, hade han tvungit sig till en kyss, hade han varit lidelsefull och obeveklig, hur väl skulle han ej lyckats! Men han hade också medlidande med den andre.

»Varför gjorde Ni detta?» frågade han än en gång.

»För att Ni skulle älska mig högre», svarade hon.

De voro hemma. Tårarna stodo i Louises ögon, då hon bad honom förlåta sig. Han frågade:

»Får jag hälsa på Er i morgon?»

»Javisst», svarade hon.

Men följande dag fann han hennes dörr stängd och efter denna sorgliga dag tog hon aldrig mer emot honom. Han var, för att säga sanningen, heller icke envis. Nu älskar han på nytt, och var gång han älskar, lever han på nytt.

Men Louise åker varje dag ut till Auteuil och hon är nu och alltid lika värdig att möta dessa ögon, som följa henne överallt. Kanske förstår man nu, varför hon så sällan hör på, när man talar till henne.

ofarlig. Det måste också beklagas, att så litet blivit åtgjort för att upplysa allmänheten om, huru farliga de å byrån inskrivna kvinnorna äro. Redan före inskrivningen äro en stor del smittade. Det förhåller sig nämligen så, att kvinnorna — särskilt gäller detta de unga, nybörjarna bland de skörlevande — mycket snart råka ut för män, som äro mycket hänsynslösa och vilka utan betänksamt utsätta en kvinna, med vilken de inlett en tillfällig bekantskap, för risken att bli smittade. Vid de undersökningar, som utfördes för reglementeringskommitténs räkning, befanns det, att av alla med syfilis smittade inskrivna kvinnor hade hälften ådragit sig sjukdomen antingen före den egentliga skörlevnadens början eller inom de 3 första månaderna av densamma. Av dem, som varit inskrivna 2 år vid byrån, hade två tredjedelar ådragit sig syfilis. Utbredningen av gonorrén är ännu större.

Tal. ville begagna tillfället att uttala den varningen att ej lita på besiktningsbyråns kontroll. Även med den allra bästa vilja å besiktningsläkarnas sida kan det ej förhindras, att en kvinna, som kommer direkt från byrån, kan överföra både syfilis och gonorré. Ja, till och med de kvinnor, som utskrivs från sjukhuset, kunna vara smittofarliga. Men tal. ville också uppmana alla mödrar och matmödrar att upplysa de unga kvinnorna om, huru hänsynslösa i regeln männen äro i sina tillfälliga förbindelser. Det ligger i dessa förbindelsers natur, att de förtaga all ansvarskänsla. Tyvärr måste man också medgiva, att samhället genom upprätthållandet av reglementeringssystemet, trots de allvarliga anmärkningar, som gjorts mot detsamma, i sin mån motarbetar utvecklingen av ansvarskänslan på detta område.

Det skäl, som vanligen anföres för reglementeringen, är att, även om kontrollen är dålig, så upptäckes en del smittokällor, och under den tid dessa hållas internerade å sjukhus, äro de förhindrade att sprida smitta. För att undersöka betydelsen av denna internering hade tal. utfört beräkningar och kommit till det resultat, att man ej kan antaga interneringens verkningsgrad vara högre än $\frac{1}{10}$, d. v. s. reglementeringen skulle minska smittningsmöjligheterna för de farligaste smittokällorna med högst $\frac{1}{10}$. Tal. hade hört personer anföra denna beräkning som ett bevis för att reglementeringen faktiskt har en avsevärt nyttig verkan. Men man glömmar då, att reglementeringen ger upphov till vad man på byrån kallar »stammen». Årligen inskrivas ett antal kvinnor. Av dessa stannar flertalet åratals kvar vid byrån. Den ena årskontingenten adderar sig till den andra. Skärper man inskrivningssystemet, d. v. s. ökar antalet nyinskrivna kvinnor med något 10-tal pr år, går stammen i höjden högst betydligt. Vad tjänar det till att hålla en eller annan tiondedel internerad, då man genom förfarandet i sin helhet mångdubblar antalet individer på prostitutionsmarknaden? Under de senare

årtiondena hava svårigheterna för kvinnorna att komma från byrån betydligt ökat. På 1860-talet var genomsnittslängden av kvinnornas byråtid 6 år. Vid början av 1890-talet hade den stigit till 8 år.

Reglementeringssystemet har varit tillämpat i flera länder, men ingenstades har man kunnat säkert påvisa någon nytta av detsamma. Man har nöjt sig med att förklara, att tillståndet skulle vara sämre, om systemet blivit avskaffat. De senaste årens erfarenhet här i Stockholm erbjuder ett påtagligt bevis för att den gamla tilltron till reglementeringssystemets effektivitet i själva verket saknar all grund. År 1903 uppgick antalet besiktningar till 20,849. Under de följande åren avtog antalet ständigt, så att år 1911 antalet uppgick endast till 7,581. Vore systemet av den betydelse, som dess förespråkare framhålla, så borde under dessa år de smittosamma könsjukdomarna hava tilltagit i en påfallande grad. Detta har emellertid icke varit fallet. Faktiskt har besiktningsverksamheten kunnat sjunka till en tredjedel av sitt förra omfång, utan att någon olägenhet därav kunnat förmärkas. Vad vore då naturligare, än att man avstode från den återstående tredjedelen! Det finnes uppenbarligen andra medel än reglementering att bekämpa de smittosamma könsjukdomarna, medel som äro verksamma. Reglementeringskommittén har föreslagit införandet av kostnadsfri vård jämväl utom sjukhus för mindre bemedlade, behäftade med dessa sjukdomar. Den har vidare föreslagit bestämmelser, som ålägga läkarna skyldighet att upplysa patienterna om vad de ha att iakttaga för att förhindra smittans överförande till andra.

Reglementeringssystemet är knappast en medicinsk metod. Närmast skulle man kunna beteckna systemet som en polisverksamhet. En särskild personal är sysselsatt med uppspårande av skörlevande kvinnor och med de inskrivna kvinnornas övervakning, häktning o. s. v. Därtill kommer en omfattande bokföringsverksamhet, som åligger denna personal. Det finnes få samhällsmedlemmar, åt vilkas levnadsomständigheter så mycket intresse ägnas som det man kostar på de skörlevande kvinnorna. Från denna synpunkt äro de verkligen samhällets skötebarn. De intimaste detaljer i deras liv antecknas omsorgsfullt i stora böcker. Det finnes ej heller några, som samhället varnar och straffar så som dessa kvinnor. För sina förseelser mot reglementet dömas kvinnorna till tvångsarbete. Men ej mindre än $\frac{3}{4}$ av de straffade göra sig ånyo skyldiga till samma förseelser. Från tvångsarbetsanstalterna återvända 97 proc. till byrån. Straffet har varken förmåga att förbättra eller avskräcka.

Till grund för reglementeringssystemet ligger en gammal men felaktig uppfattning av prostitutionens företeelse. Prostitution betraktas liktydigt med skörlevande kvinnor eller deras levnadssätt. Systemets anhängare vilja icke medgiva, att i den ifrågakommande företeelsen ingå

tvenne handlande parter, den skörlevande kvinnan och hennes kund. Särskilt vill man bortse från den manliga partens betydelse, då det blir fråga om de olägenheter prostitutionen medför för samhället. Reglementeringssystemet avser ingalunda att bekämpa prostitutionens företeelse. För detsamma gäller det att inskriva så många skörlevande kvinnor som möjligt för att bringa den s. k. hemliga prostitutionen under kontroll. Systemets sanitära uppgift är prostitutionens befriande från smittofarliga individer. Prostitutionen tages alltså utslutande i betydelse av skörlevande kvinnor. Den manliga parten, kunderna, utgör emellertid en synnerligen intensiv smittokälla, som inom mycket kort tid infekterar kvinnorna. Mot denna smittokälla kan systemet intet uträtta och dess uppgift blir därför från början hopplös. Därtill kommer, att det ensidiga inskrivandet mot kvinnorna ökar den manliga partens hänsynslöshet. Intet är nämligen så ägnat att stimulera naturlig råhet och hänsynslöshet som känslan av att själv vara straffri gent emot en på förhand prisgiven part.

Det är tydligt att reglementeringen av prostitutionen är något, som ur allmänt kulturell synpunkt bör försvinna. Varje land, som avskaffar densamma, bidrager till kulturens framsteg. I detta hänseende är det ofta de små länderna förunnat att gå före de större, och det är att hoppas, att vårt land i denna fråga skall hävda sin plats som förkämpe för den mänskliga kulturen.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Eskilstuna kvinnoklubb.

Eskilstuna kvinnoklubb hade sitt årsmöte söndagen den 5 jan. Här nedan ett utdrag ur årsberättelsen:

Under år 1912 hava avhållits 12 ordinarie möten.

I januari avhölls julgransfest och i februari ett samkväm med fru Agda Östlund som talare, vilket var välbesökt. I mars ett möte med samkväm tillsammans med Koop. kvinnogillet, varvid hr Emil Olovson höll föredrag. Även har avhållits en fest, vars hela behållning, 78 kr., överlämnades till platsens sanatorieförening. I april avhölls gemensamt möte med ungdomsklubben och en fest, vilken lämnade god ekonomisk vinst. Med anledning av den internationella soc. kvinnodagen den 12 maj anordnades möte på Djurgården med hr Harald Hallén som talare, vilkens utmärkta föredrag i kvinnornas rösträttsfråga borde åhörts av en långt större publik.

I samma månad hade klubben föredrag av ryskan fru Alexandra Kollontay.

Klubben har tagit livlig del i bageriarbetarnas konflikt. Infört upprop i tidningarna till allmänheten att ej köpa strejkbrytarbröd eller taga anställning som strejkbrytare. De strejkandes hustrur inbjödos även till ett möte, som klubben och gillet anordnat gemensamt och hölls föredrag om nämnda konflikt. Ävenså hava butikerna besökts för att söka förmå innehavarna att ej föra strejkbrytarbröd. Under hösten ha ett flertal möten med samkväm hållits, då diskussion eller föreläsning förekommit.

För en tid framåt ha planlagts en del möten och föreläsningar.

Tre nya medlemmar ingingo vid senaste möte. Utgifter och inkomster ha balansera på en summa av 356 kr.

Styrelse för 1913 äro fruarna Ida Adamsson Ester Beckman, Emma Öberg, Hilma Andersson samt fru Grandin. Revisorer fruarna Lotten Johnson och Anna Berg.

900 ex. av Morgonbris ha sålts under året. Som synes av ovanstående har klubben ej varit overksam, men resultaten ha blivit små, åtminstone synes det så. Man tycker, att här i Eskilstuna, där det finns så många arbetarkvinnor, skulle klubben bestå av hundratal kvinnor, men så är, sorgligt nog, ej fallet. Eskilstuna kvinnoklubbs medlemmar vilja härmed sända en hälsning till kamraterna landet runt genom T. O.

Från Billesholms kvinnoklubb.

Billesholms soc. dem. kvinnoklubb bildades den 22 februari 1907 av fru Elma Danielsson och fyller sålunda snart 6 år. Under dessa år har medlemseiffran växlat mellan 100 och något däröver ned till 40 å 50, vilken siffra visar genomsnittstalet för de senare åren. Klubben är livaktig och avhåller regelbundet sina möten i Folkets Hus 2:dra och 4:de söndagen i månaden. Vid dessa möten brytas meningarna stundom ganska skarpt, men mellan medlemmarna råder dock en praktisk kamrat- och solidaritetsanda.

Vid klubbens årsmöte den 12 januari detta år upplästes och godkändes årsberättelsen. Av densamma framgick, att klubbens inkomster och utgifter för 1912 balanserade på 372 kronor. Bland inkomsterna märkas: Inträdesavgifter 4 kr., månadsavgifter 73 kr. och inkomst på försäljningen av Morgonbris kr. 7:47. Utgifterna visade bland annat, att klubben under året utbetalt till arbetarekommunen 24 kr. och till Skånska kvinnodistriktet 6 kr. På bidragelistor, som inkommit till klubben, hade lämnats kr. 15:50. Av berättelserna framgick vidare, att klubben under året avhållit 20 ordinarie och 2 extra möten samt att styrelsen under året sammanträtt 12 gånger. Klubben har under året arrangerat 6 festtillställningar. Det kan inom parentes anmärkas, att en av dessa fester var gratistillställning för klubbmedlemmar och deras män. Dagen därpå voro medlemmarnas barn, ävenledes gratis, inbjudna till fest, som syn- och hörbarligen tilltalade de små, ty glädjen stod högt i tak.

Klubbens tillgångar vid årsskiftet utgjorde: Kontant i kassan kr. 21:66, inestående i bank kr. 72:42, aktier och andelar 50 kr., inventarier 21 kr. och fana med tillbehör kr. 110:84, tillsammans kr. 286:52.

Styrelsen för 1913 utgöres av fruarna Olivia Karlsson, ordf., Malin Sjöholm, sekr., Augusta Holmström, kassör, Elin Björkkvist, v. ordf., och Hilma Hallström, v. sekr. Suppleant Alma Nordkvist.

På klubbens initiativ bildades för ett par år sedan en kooperativ förening, som har till ändamål att inköpa och försälja fisk och sill. Denna affär går ganska bra och har under senaste år haft en månatlig omsättning av över 300 kr. Föreningen är också en nagel i ögat på platsens fiskhandlare, vilket visar att densamma har en uppgift att fylla.

Som följetong kommer i nästa nummer att införas ett litet dramatiskt utkast

"I tvättstugan"

indelat i två akter. Det är skrivet av vår kamrat *Rebecka Svensson* och har uppförts på flera klubbester i Blekinge, varvid det alltid livligt senterats. Vi anse, att litet fler klubbar skola hava nöje av detta arbete.

För hemmet.

Varje recept är beräknat för 4 personer.

Tisdagsoppa.

2 msk. risgryn eller 1 l. buljong (lätsaltad),
pärlgryn, litet persilja,
1 l. vatten, 1 morot,
 $\frac{1}{4}$ kålrot, 3 potatis,
(1 knivsudd sellerifrö), 1 palsternacka.

Skölj risgrynen och sätt på dem i kallt vatten. Tvätta och putsa potatisen och rotsakerna. Skär potatisen i skivor och rötterna i tärningar. Lägg i rotsakerna när grynen äro halvkokta och sätt till buljongen. Smaka av soppan när rotsakerna äro fullt kokta.

Stekt fylld sill.

5 st. färska sillar, 1 msk. flottyr till stek-
10 st. anjovisar, ning,
1 kkp. rivet vetebröd, $\frac{1}{2}$ kkp. grovt rågmjöl,
 $\frac{1}{2}$ kkp. mjölk, salt, socker och peppar.

Öppna sillen i ryggen, tag ut benen, ränsa, skölj och torka av den. Bena anjovisen. Gör en färs av anjovisen. brödet, mjölken och kryddorna. Rimsalta sillen, fyll den med färsen, vänd den i mjölet och lägg den i smord panna. Lägg den övriga flottytren i små stycken ovanpå sillen. Stek sillen sakta i ugnen eller ovanpå spisen minst $\frac{1}{2}$ timme.

Stekes den i ugn behöver den ej vändas.

Aktiebolaget Nya Bankens nettovinst

för verksamheten oktober—december 1912 utgör, efter verkställda avskrivningar av samtliga organisationskostnader, kr. 46,687:84.

Styrelsen ämnar föreslå, att till aktieägarna utdelas 15,000 kr., utgörande efter 6 proc. pr år kr. 1:50 pr aktie, att till reservfonden avsätas 30,000 kr. och att till 1913 års vinst och förlustkonto överföres kr. 1,687:84.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget Framtiden

överbaskar i år med en nyanskaffning, som kan betecknas såsom enastående för svenska förhållanden och utgör ett gott vittnesbörd om det förtroende det unga bolaget redan lyckats tillkämpa sig hos allmänheten. Den sökta försäkringssumman utgör nämligen icke mindre än 9,318,348 kr., varav beviljats 9,131,191 kr. Försäkringstagarnas antal utgör mer än 10,000. Intet annat svenskt livförsäkringsbolag har under sitt andra verksamhetsår kunnat uppvisa liknande resultat. Under de 20 första månaderna av bolagets verksamhet har beviljats en försäkringssumma av över 13,000,000 kr. Detta är ju ett utomordentligt gott resultat, och kommer bolaget hädanefter, vilket det finns all anledning att förmoda, att i samma takt som hitintills öka sin anskaffning, dröjer det icke länge, förrän det står i främsta ledet bland svenska livförsäkringsbolag.

SVENSKA NATIONALDRYCKEN

är på morgnarna obetingadt **THULE** Cacao, som numera är en stående frukostdryck i de flesta hem. Den är närande, välsmakande o. billig. Till salu öfverallt å 45 öre pr paket.

Realisationskatalog

från TIDENS FÖRLAG.

För kvinnoklubbar att rekvirera:

Nedsatta till i krona:		
N:r	Förr	Nu
32. <i>Det glada England</i> av Robert Blatchford	1:50	1:—
Världsberömd agitatorskrift. Har omvänt hundratusentals människor till socialismen.		
120. <i>Fackföreningsrörelsens historia i England</i> av Sidney och Beatrice Webb	1:50	1:—
Bästa existerande arbete om fackföreningarnas upprinnelse och sammanhang med gångna tiders underklassrörelser.		

Nedsatta till 50 öre:

112. <i>Valhandbok</i> av Värner Rydén	1:—	—:50
Fullständig och klar framställning av det proportionella valsättet och gällande vallagar.		
66. <i>Gammal och ny moral</i> av H. F. Spak	1:—	—:50
Ett flammande försvar för solidaritetsmoralen.		
6. <i>Den socialistiska framtidsstaten</i> av Gustav Bang	—:75	—:50
En synnerligen klar framställning av den socialdemokratiska åskådningen och vederläggning av anti-socialisternas viktigaste argument.		

Nedsatt till 30 öre:

3. <i>Kapital och arbete</i> av Domela Nieuwenhuis	—:50	—:30
Populär framställning av Marx' värdelära.		

Nedsatta till 25 öre:

22. <i>Socialism och social rörelse</i> av Werner Sombart	1:—	—:25
86. <i>Valda dikter</i> av Leon Larsson	—:50	—:25
En antologi, som innehåller skaldens främsta kampsånger.		
87. <i>Stormfåglar</i> av Hj. Larsson	—:50	—:25
10. <i>Socialismens grundvalar</i>	—:40	—:25
Duellen Carleson—Heckscher.		
121. <i>Åtta timmars arbetsdag</i> av Värner Rydén	—:40	—:25
Fullständig belysning av kravet på normalarbetsdag. Den bästa på svenska existerande framställning i ämnet.		
5. <i>Arbetareståndet och vår tid</i> av Ferdinand Lassalle	—:30	—:25
Enda på svenska existerande Lassalle-skrift.		

Nedsatta till 10 öre:

135. <i>Sveriges tjänare och tjänarinnor</i> av G. H:son Holmberg	—:50	—:10
---	------	------

14. *Fabiska sällskapets småskrifter*: Berömda engelska förf. I. Socialismens historiska grundval av Sidney Webb —: 25 —: 10
 II. Socialismens ekonomiska grundval av Bernh. Shaw —: 25 —: 10
 III. Industriens utveckling av William Clarke —: 25 —: 10
 IV. Socialismen och moralen av Sidney Olivier —: 25 —: 10
 V. Egendomen i den socialistiska staten av Graham Wallas —: 25 —: 10
 VI. Industrien i den socialistiska staten av Annie Besant —: 25 —: 10
 VII. Övergången till socialdemokratien av Bernhard Shaw —: 25 —: 10
 107. *Kampen om Åkarpsslagen n:r 2* —: 25 —: 10
 Intressant historiskt dokument.
 114. *Storstrejken 1902* —: 25 —: 10
 Intressant bidrag till rösträttskampens och den första storstrejkens historia
 106. *Ned med Åkarpsslagen?* —: 20 —: 10
 Riksdagsdebatten då Åkarpsslagen genomtruffades. Intressant historiskt dokument.
 25. *Socialdemokratiska silhuetter: Ferdinand Lassalle*. Bearbetn. av Kata Dalström... —: 20 —: 10
 9. *Kampen för tillvaron och socialismen*. Bearbetn. eft r bästa källor —: 15 —: 10
 34. *Ned med socialdemokraterna!* av Wilhelm Bracke —: 15 —: 10
 God agitationsskrift.
 35. *Socialistisk katekes*. Bearbetn. av K. S—n —: 15 —: 10
 God agitationsskrift.
 43. *Vid övergången till ett nytt samhälle* av E. B—g —: 15 —: 10
 51. *Jordfrågan och socialdemokratin* —: 15 —: 10
 52. *Lantarbetarna och socialismen* av C. G. T. W—n —: 15 —: 10
 84. *Främlingen, ett besök i det nya samhället*, av Axel Danielsson —: 15 —: 10
 Ett prov på vår bortgångne kämpes lysande stil och djärva tankar.
 125. *En existensmjölig lön* av Robert Blatchford —: 15 —: 10
 145. *Tsaren är ansvarig!* av Vladimir Bourtzeff. Förord av Jean Jaurès och Hj. Branting —: 15 —: 10

Kronor 13: 85 7: 40

Alla ovanstående arbeten, av vilka flera tillhöra socialdemokratins bästa skrifter, erhållas mot 35 % rabatt, d. v. s. till nettopris av kr. 4: 81. Om rekvisitionen uppgår till ett nettobelopp av 5 kr., erhålles dessutom fraktfrihet. Enskilda personer erhålla den angivna rabatten, såvida hela samlingen skrifter rekvideras. Återförsäljare erhålla som vanligt rabatt, oavsett om en eller flera olika skrifter rekvideras, men för ernående av fraktfrihet måste rekvisitionen uppgå till ett nettobelopp av 5 kr.

Vidare få vi meddela, att å *Socialistisk sångbok*, pris 25 öre, lämnas 40 % rabatt och att å *Karolus dikter*, pris 1 krona, lämnas 50 % rabatt. Karolus (K. G. Gabrielsson) är Sverges förste, i många avseenden ännu oöverträffade arbetareskald.

Här angivna förmåner beviljas endast under förutsättning av kontant likvid (postförskott eller efterkrav) och att rekvisitionen ingått till förlaget före den 1 juni 1913, då realisationen upphör.

Vidare be vi få påpeka, att *Åkarpsslagen* blir en av riksdagens huvudfrågor under 1913 års riksdag, vadan de båda broschyrerna om *Åkarpsslagen* just nu böra vara lättsålda.

Likaledes få vi påpeka, att *Åtta timmars arbetsdag* bör vara lättsåld vid 1:sta majdemonstrationen. Högaktningsfullt

Tidens förlag,
Barnhusgatan 16, Stockholm.

Arbetarebanken

Kornhamnstorg 61.
Högsta Upp- & Avskrivningsränta.

Stor Bok- & Broschyr- realisation.

Härmed få vi meddela, att större delen av Arbetarepartiets böcker och broschyrer komma att realiseras till ytterst billiga priser.

Trettiofire (33) böcker och broschyrer
realiseras för ett sammanlagt
pris av 4: 81.

Kommissionärer och organisationer erhålla hög rabatt. Realisationen upphör den 1 juni. Rekvirera realisationskatalog från Tidens förlag, Barnhusgatan 16, Stockholm.

TIDENS FÖRLAG.

Nya Banken

Huvudkontor: VASAGATAN 6.

Kontor B: Kornhamnstorg 6.

Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10 f. m. — $\frac{1}{4}$ e. m.Lördagar $\frac{1}{2}$ 10 f. m. —

2 e. m. samt 6—8 e. m.

Emottager insättningar å

Deposition

Kapitalräkning

Sparkasseräkning

4	1	0	0
		2	0

Banken åtager sig utan särskild avgift, uppbörd för sjukkassar, om anmälan härom sker å bankens kontor.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Folkpensionering.

Folkförsäkring.

Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta	} 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta	

Sparkasse-Ränta	} 4 $\frac{1}{2}$ proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiembefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. förmåner.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Vestmannag. 48, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. *Styrelsen.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. m. Sjukkasen har uppbörd andra mötet i månaden. *Styrelsen.*

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus. *Styrelsen.*